

תשובות הגר"ח (כת"י)

בהעלותך

ש. בהעלותך ח' ב'. פרש"י וז"ל, אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך עכ"ל, הנה מה שפרש"י ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך קאי על אהרן הכהן שלא היה צריך לאורה במשכן וכן קאי על ישראל במשך כל הארבעים שנה כמ"ש התוס' בשבת כ"ב ב' ד"ה וכי, והשתא לכאן צ"ב טובא כך, דהנה איתא בברייתא דמלאכת המשכן פי"ד סי' ב' (הביאור התוס' בשבת שם), רבי שמעון בן יוסי אומר כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נצרך אחד מהם לא לאור החמה ביום ולא לאור הלבנה בלילה אלא האדים היו יודעין ששקעה החמה הלבין היו יודעים שזרחה החמה ומסתכל בחביות ויודע מה שבתוכו בטפיח ויודע מה שבתוכו מפני ענן השכינה שביניהם שנאמר כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם ואף לעתיד לבא כן כו' ע"כ, וכתב מרן שליט"א בביאור 'טעם' שם ס"ק ב' וז"ל, האדים. הוא עמוד האש, היו יודעים שהוא לילה. הלבין. הוא עמוד הענן, היו יודעים שהוא יום, שנאמר כי ענן ה' וגו' יומם ואש תהיה לילה. ומסתכל בחביות ויודע מה שבתוכו. מתוך אור עמוד הענן ועמוד האש, שהיה מאיר דרך דופני החבית ורואה מה בתוכו. בטפיח. כלי חרס קטן. כו', עכ"ל מרן שליט"א שם, ולכאן צ"ב דכיון שהיה אור גדול ביום מעמוד הענן ובלילה מעמוד האש וכן"ל בברייתא דמלה"מ, א"כ גם אם היו הפתילות ישרות מי יאמרו לאורה הוא צריך, והרי בשביל שיהיה אור אי"צ לאור המנורה, שהרי בלא"ה יש אור גדול ביום ובלילה מעמוד הענן ומעמוד האש, וכיון שבשביל שיהיה אור אי"צ לאור המנורה א"כ למה יבואו לומר לאורה הוא צריך, [ובשלמא בזמן המקדש ניחא כי לא היה אז עמוד הענן ועמוד האש, אבל במשכן צ"ב וכן"ל].

ת. מתלוננים נמצא תמיד כידוע.

ש. בהעלותך. שבטו של דן היה נוסע לאחרונה כמובא בירושלמי עירובין וכן ברש"י בהעלותך, ותמוה, הניחא למ"ד כקורה, אך למ"ד כתיבה, הרי שבט דן בצד צפון, הניחא אם נוסעים לכיוון דרום, אכן הינו אחרון, אך אם נוסעים לכיוונים אחרים שבט דן אינו אחרון, אם נוסעים לצפון הינו ראשון! (מחכ"א).

ת. היו מתהפכים.

ש. רזיאל המלאך.¹ עמ' כ"ו. ויבאו אליו המלאכים בלילה בחזיון במראה ולא בחידות כו'. לכא' יש לשאול דהא רק גבי משה רבינו ע"ה היה במראה ולא בחידות וכמש"כ בסוף פ' בהעלותך, ואילו כאן מבואר דלא רק למרע"ה שייך שיהיה במראה ולא בחידות.

ואולי אי"ז קשה כלל, כי מה שנאמר גבי משה רבינו ע"ה זה שהקב"ה נגלה אליו במראה ולא בחידות ואילו כאן מיירי גבי המלאכים שיתגלו לאדם במראה ולא בחידות. אך אם זה נכון הרי שיש כאן דבר חידוש שאף מלאכים שמתגלים לבני אדם יש בראיית המלאכים מדרגות של ראייה וזהו דבר חידוש.

ת. נכון.

ש. שם. עמ' כ"ח. בביאור תשועת אדם. ד"ה ובשעה. כתב מרן שליט"א, ובילקוט ישעיה בשם מכילתא והוא בספרי בהעלתך סי' פ"ג אמר רשב"י כו'. נ.ב. כן הוא גם בברייתא דמלאכת המשכן פי"ד סי' ב' ושם הגירסא היא רבי שמעון בן ר' יוסי (ולא רשב"י), ופירשה מרן שליט"א שם בביאור 'טעם', והביאורה התוס' בשבת כ"ב ב'. ויל"ע למה מרן שליט"א לא הביא הברייתא דמלה"מ כאן.

ת. קצרתי.

ש. איתא בספר הבהיר (עמ' נ"ו, אות מ"ח), כתוב אחד אומר (שמות יתרו כ' ט"ו) וכל העם רואים את הקולות, וכתוב אחד אומר (דברים ד' י"ב) קול דברים אתם שומעים, הא כיצד, בתחילה רואים את הקולות ומה ראו שבע קולות שאמר דוד, ולבסוף שמעו הדיבור היוצא מבין כולם כו'. וכתב מרן שליט"א בפ' בהיר בשחקים בזה"ל: כתוב א' אומר, ר"ל שיש סתירה כ' א' אומר כי לא ראיתם כל תמונה וכ' א' אומר ותמונת ה' יביט ומבואר דכולן דבר א' כו', ע"כ. ויש לשאול בכוונת דברי מרן שליט"א: א. למה הביא מרן שליט"א את הפסוק כי לא ראיתם כל תמונה והרי הפסוק שאמר בפנים ס' הבהיר הוא פסוק אחר והיינו מה דכתיב קול דברים אתם שומעים 'ותמונה אינכם רואים זולתי קול' (ואף ספר הבהיר הביא רק רישא הפסוק מבלי סיפא הפסוק, והוא מוקשה, כי לפי מה שפירש מרן שליט"א עיקר דברי ס' הבהיר בא לבאר הסיפא דכתיב ותמונה אינכם רואים זולתי קול וכנ"ל).

ת. היינו הך.

ב. מש"כ מרן שליט"א, וכ' א' אומר ותמונת ה' יביט, צ"ב, חדא כי ס' הבהיר אמר פסוק אחר והיינו הפסוק דכתיב וכל העם רואים את הקולות. ועוד, דבאמת מה ק' מהפסוק ותמונת ה' יביט,

---

¹ הנה לפני כמה שנים מרן שליט"א כתב ביאור תשועת אדם לספר הקדוש רזיאל המלאך, ושולחנו למרן שליט"א מכתב ארוך של הערות קטנות לפירושו הקדוש, וב' השו"ת כאן הם מתוך המכתב ההוא. (ובדרך אגב, היה קודם כתיבת הפירוש מרן שליט"א ביקש בערש"ק אחד אחר שהתחיל לומר שמו"ת את הספה"ק רזיאל המלאך והפסיק את אמירת השמו"ת ולמד את כל הספר רזיאל המלאך מתחילה ועד סוף ברציפות אחת ואחר שגמר המשך באמירת השמו"ת, ויהי לפלא גדול מאד, והנסתרות לה' אלקינו. ובעת כתיבת הפירוש הייתי נוכח הרבה פעמים בחדרו של מרן שליט"א, וזכורני שפ"א באמצע כתיבת הפירוש הכניסו אז קבוצה גדולה מסויימת, ונתעכבו שם, אז שאל מרן שליט"א: מה, הם לא מבינים שאדם הראשון מחכה? ... , כי ספר רזיאל המלאך מיוחס לאדם הראשון, והיה לפלא).

שהרי זה נאמר על משה רבינו ע"ה בפ' בהעלותך ששם נאמר שזה הי' מיוחד רק במשה רבינו, ומה ק' מזה על שאר העם. (שו"ר בפי' אור הבהיר שהזכיר הפסוק ותמונת ה' יביט, ושמה יש לזה שייכות וצ"ב). וצ"ב.

ת. רמז לזה.

ש. שאלנו את מרן שליט"א: האם צריך להקפיד שלא לאכול מהדברים המסוגלים לשכחה. והשיב מרן שליט"א (הודפס בתשובות הגר"ח ח"ב תשובה תתתקל"א): י"א שזה איסור דאורייתא ועכ"פ צריך לזהר. ע"כ. (ובהערה 1281 שבספר שם הבאנו דברי מרן שליט"א מס' הזכרון).

ושוב שאלנו: והרי היום נוהגים לאכול קישואים ובצלים כו' אף דאיתא שהם מסוגלים לשכחה. והשיב מרן שליט"א (הודפס שם תתתקל"ב): קצת מותר. (ובהערה 1282 ביארנו דברי מרן שליט"א שקצת אינו משכח).

ועוד שאלנו שם: איתא שאבטיח מסוגל לשכחה ויש לשאול היאך אוכלים היום כולם אבטיח. והשיב מרן שליט"א (הודפס שם תתתקל"ג): אבטיח שבחז"ל אין זה מה שקורין היום אבטיח.

והעירוני על הנ"ל בזה"ל: מש"כ בח"ב (עמ' תתט"ו) במה שאוכלין קישואים ובצלים ולא חששו שקשה לשכחה, הנה בקונטרס עלים לתרופה להמלבי"ם (בספרו ארץ חמדה) בפ"ד מדעות אות י"א כ' דכיון דבספרי בהעלותך וברש"י שם אי' טעם אחר שקשה למעוברת א"כ לא חיישי' לפסיקתא שקשה לתלמוד (ומובא שם גם בפס"ז לקח טוב וילקוט ראובני) ע"ש.

ומש"כ מרן שליט"א ע"ד האבטיח שנזכר שם שאי"ז מה שקורין היום אבטיח עי' מ"ש בדרך אמונה פ"ה מתרומות ס"ק ר"ל ופי"א ס"ק ק"ט וצה"ל קצ"ב ופ"ב ממער סקע"א דהוא מילון או מלפפון, וא"כ גם בזה צ"ל דדוקא קצת מותר וצ"ע.

ת. מאי דנהוג נהוג.

תשובות הגר"ח (כת"י)

על שו"ע או"ח ומשנה ברורה

(כאמור מכבר, לבקשת מרן שליט"א, אין לסמוך ע"ז למעשה)

ש. לגבי עיסקא שהוא פלגא מלוה ופלגא פיקדון דבעד פיקדון מותר למלוה לתפוס משכון כו' ובעד הפלגא מלוה אסור לו לתפוס, כתב האהבת חסד (חלק א' פרק ז' נתיב החסד שם) שגם כשתופס חפץ אחד ששוה בעד הכל אסור, והביא ראיה מב"מ דף ל' לגבי שוטחה לצורכו ולצרכה מאי, שמוכח שם שלפי מה שנפסק ברמב"ם וטוש"ע דלצרכו ולצרכה אסור, תו אין צריך קרא לשתינוק ותדוש דפסול, כי גם בלי גזירת הכתוב, כשמכוין בשביל דבר האיסור אסור, וכתב שם בספר אהבת חסד עוד וזה לשונו: ואח"כ התבוננתי בענין זה ומצאתי ראיה ברורה כדברינו לאיסור ואפילו אם לא היה לו שום חפץ אחר ליקח כ"א זה הגדול כיון שהוא מתכוין בליקחתו גם בשביל הלואה דהלא קי"ל בפסחים כ"ה ע"ב בכל האיסורים דאפילו לא אפשר

וקמיכוין אסור נר"ל שהולך בשוק של עו"ג בשביל איזה ענין לצורכו ומתכוין גם להריח מתקרובת ע"ג וכן בכל האיסורים כדמוכח מהסוגיא שם] וא"כ פשוט דה"ה גם בענינינו הדין כן וכן מוכח בהדיא בסוף סוגיא שם בדף כ"ו ע"ב דאם נסבור לא אפשר וקמיכוין אסור יהיה מדינא גם באבידה לצורכו ולצורכה אסור וכן בפרה בשביל שתינוק ותידוש אסור כו' ג"כ פסול מדאורייתא כו'. עכ"ל האהבת חסד יעו"ש.

האם שייך ללמוד מזה שלפי שיטת הסמ"ע (חו"מ סי' תכ"א ס"ק כ"ח) שאם אחד רואה את חבירו שמכה לאחד מישראל, אסור לו להכות למכה אם מכח שנאה בא להכותו ולא בא להפרישו מהאיסור יעו"ש, אם בא להכותו למכה, גם מכח שנאה וגם להפרישו מהאיסור, ויודע בעצמו שגם אם לא היה שונאהו היה מכהו כדי להפרישו מהאיסור, אסור.

ואולי כל זה תלוי בסוגיא דזה יכול וזה יכול.

ת. דברי טעם.

<< נשמח מאד מאד להערות הארות וביאורים לתשובות מרן שליט"א הנ"ל.

<< מצורף קובץ נוסף של חידו"ת על פרשת בהעלותך, מתוך ספרנו מאור אהרן שי"ל בשנת תשס"ט, ונשמח להערות והארות בס"ד.

<< אפשר בס"ד להשיג אצלנו במייל את ספרי התשובות שכבר הודפסו בס"ד ושאר ספרים אי"ה.

<< ניתנת הרשות ואף מצוה גדולה היא למי שיש בידו וברשותו האפשרות להעביר הלאה את התשובות לכל מאן דבעי, אם ע"י אימייל ואם ע"י שידפוסו, הכל כדי לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה, ולציין כתובתינו ע"מ שאם יהיו הערות והארות יוכלו לשולחם אלינו בעזרת השי"ת.

בברכה מרובה, אהרן בן הגאון הגדול רבי יעקב הלוי שליט"א גרנדש,

חזון איש 2/2 ת"ד 3096

זכרון יעקב, ארץ ישראל, פל': 0548408381